

A továbbképzésen részt vevő történelemtanárok közösen elemezték egy gr. Batthyány Lajosról származó hivatalos levelet, ill. a forráselemzés technikájának gyakorlásához néhány forrásmásolatot kaptak.

A szakértői levél terjedelme nem teszi lehetővé, hogy ennél bővebb tájékoztatást adjak. Kérésre szívesen segíték a felkészülésben vagy az iskolai verseny lebonyolításában.

Tekintettel a közelgő ünnepekre, kívánok minden Kollegának békés ünnepeket. Jó pihenést és T. Gordon örökbecsű imájának használatát a következő évben:

„Istenem, adj higgadtságot, hogy bolenyugodjak abba, amin nem tudok változtatni; bátorságot, hogy változtassak azon, amin tudok; és bölcsességet, hogy különbséget tudjak tenni a kettő között.”

IRODALOM

Eperjessy-Filla-Hanzó-Köves-Vas: Egyetemi jegyzet a Bölcsészettudományi Karok részére. Tankönyvkiadó, Bp., 1968.

Forrásfeldolgozás a történelemórán. Teaching of History Series No. 48. Közreadta: *Szebenyi Péter*. The Historical Association, London, 1981.

Ritók-Gyapay: Forrásfeldolgozó órák a gimnázium I. osztályában. = Történelemtanítás 1967/4. sz. *Sallai-Veres*: A történelem tanítása. Főiskolai jegyzet. Tankönyvkiadó, Bp., 1973.

Sári Gusztáv: Szövegfeldolgozás az általános iskolai történelemórákon. Tankönyvkiadó, Bp., 1973.

L. Schücková: Történelmi források felhasználása a középiskolai történelemtanításban (előadás). = Történelemtanítás 1968/1. sz.

Szabó Károly: Gondolkodásfejlesztő történelemtanítás. A történelemtanítás időszzerű kérdései 2. Tankönyvkiadó, Bp., 1971.

Szebenyi Péter: Feladatok – módszerek – eszközök. Tankönyvkiadó, Bp., 1970.

Unger Mátyás: A forrásszemelvény-gyűjtemények használatáról – Történelemtanítás, 1965/6. sz.

Unger Mátyás: A történelmi forrásanyag feldolgozása a gimnázium humán tagozatú III. osztályában – Köznevelés, 1967/16. sz.

Závodszy Géza: A történettudomány tárgya, forrásai, módszerei. Tanári segédkönyv. Országos Pedagógiai Intézet, Bp., 1981.

Zsoldosné Olay Ágnes: Történelmi források elemzése. Baranya Megyei Pedagógiai Intézet, Pécs 1986.

VERES VILMOSNÉ

Ébreszd fel a szíved

Láttál már 16 éves kislányt, aki a Nagy Ő nevének hallatára elpirult? Figyelted már, hogyan ejtik ki az anyák gyermekük nevét? Ha kívülálló vagy, tehát nem az említett hajdon első számú barátnője, illetve nem vagy a fenti gyermek apja, csak mosolyogni tudsz e korlátokat nem ismerő rajongáson? Mosolygunk, de tudjuk, van valami nagy titkuk. Érezzük, ők most más világban élnek, sőt irigyeljük is őket, hogy a szeretett személy nevének pusztán kiejtése micsoda változásokat tud rajtuk okozni. Valami – jobb híján ezekhez hasonlítható – elvarázsoltságról szól ez a könyv. Egy nagy szerelemről, egy atya-gyermek kapcsolatról, egy nagy barátságról.

Simeon Ivanovics Antonov egyszerű és jámbor parasztcsaládba született, szép volt és erős, ügyes és férfias, aki mindezen tulajdonságaiban nagy örömet lelte. Míg nem az 1880-as évek vége felé megfordult, mint egy palacsinta, hogy valaki más felé forduljon (26. p.).

Beleszeretett Jézus Krisztusba.

S mint minden nagy találkozás, ez is sorsfordító volt számára. Ezentúl Krisztus foglalta el benne az első helyet, s ettől, hol táncra perdült örömeiben, hol sírt méltatlanságán – íme, a megperzseltetés külső, megmosolyogható jelei. De mivel szerelme maga az Isten, aki egyre inkább betölti Sziluánt (ez lesz később, szerzetesként rendi neve), így körülötte kibékülnek az emberek, szabadnak érzik magukat a szeretetben élők.

Joggal kérdezheti ezek után az olvasó: „Jó, jó, de mi közöm nekem ehhez? Ez a történet is egy a szent szerzetesek életrajzai közül.” (Főként – kérdezhető tovább –, hogy miként kerül a csizma az asztalra, azaz ez a recenzió éppen az Iskolakultúra hasábjaira)? Már a 14. oldalon figyelmeztet minket, szülőket és nevelőket, az író: „Figyelem! Ez a könyv nem veszélytelen! Az olvasó Jézus-kórt kaphat, ami rendkívül fertőző és gyógyíthatatlan.” Igen, valóban, talán nagyobb eséllyel kaphat Jézus-kórt az ifjú olvasó, mintha tudományos fejtegetést bogarászna, vagy egy megnyerő szent életrajzát olvasná a megszokott formában. Ez a könyv ugyanis nem szakrális vagy szépirodalmi stílusban íródott. Könnyed humorával, virtuóz gondolattársításaival pillanatok alatt megnyerheti magának a legigényesebbeket is. De a fiatalokat mindenképpen könnyen Sziluán sztarec (1) oldalára állíthatja, aki „tök feketében dilynós egy krapek” (12. p.). Külön vonzó, hogy a Szerző nemcsak az egyik oldalról válogat idézeteket (Biblia, A sivatagi atyák bölcs mondásai és tettei, A szív imája, A lélek újdonsága stb.). Felvonulnak a könyvben a kortársak: *Marx, Nietzsche, Lenin, Goricseva, Kurdakov* is. Jelentős és sokat emlegetett gondolatok kerülnek a helyükre és vesztik el élüket ebben a szeretetközpontú gondolkodásban. Nincs gondolkodó fiatal, aki ne küzdött volna a különböző ideológiai, a ma oly divatos áramlatok vagy az egyes pártok mérlegre tevésével. Azt a kérdést is bizonyára sokan feltették, hogyan állunk ma az imádsággal, ma, amikor az ember a tudományt nevezi meg az igazság forrásának és az embert jelöli meg a mindenség csúcának.

A keresztyének válasza a világ kihívására minden korban az imádság volt. Istentől kéri a békét és a bölcsességet: „Szólj Uram, mert hallja a Te szolgád.”

Az első századokban a vértanúk életükkel és halálukkal képviselték a hit kemény radikalitását. Az államvallássá vált időben pedig a szerzetesek inkább elkülönültek a világtól, annak megalkuvásaitól. Ma a kisközösségek, főként a család feladata, hogy a megszott világban az egymásért éléssel tanúsítsák Krisztust. A keresztyének hiszik, hogy minden Krisztus nevében létrejött *sobornosztj* (azaz szeretetközösség) a világ békéje, gyógyulása felé visz. Ez a hit igazolódik Sziluán sztarec életében és mindazokéban, akik hasonló „örültségekre” szánták el magukat.

Érezzük: a Szerzőnek saját tapasztalata, hatalmas erejű élménye az imádság. Olyan mélységekbe vezet el fokozatosan, melyek legtöbbünk számára titkok. S olyan természetességgel szól ezekről, ahogyan azt csak egy gyermek teheti: fölemelően és arcpírító egyszerűséggel. (1. ábra)

A szerző, tehát Sziluán atyával együtt a Jézus-imát (2) nevezi meg, mint minden feszültség megszüntetéséhez, az egymás mellett elszárguló gondolatok találkozásához, a meg nem értés okozta szakadások összeforrásához szükséges egyetlen utat. Hisz' mi más ad megoldást, mint a szerető egymásra figyelés, ahol a másikat akarom megérteni, nem pusztán annak szavait. Ld.: erre példaként *Thomas Gordon* technikáját. (2. ábra)

„Minél tökéletesebb a szeretet, annál tökélete-

1. ábra

sebb az ismeret" – mondja Sziluán sztarec. Ezt csak tetézi az a nyelvi tény, hogy a keleti keresztények azt nevezik „teológusnak”, aki imádkozik (152. p.). Jó, hogy éppen kelet felé keresgél az író. Ma, amikor minden jó példa tőlünk nyugatra található, még az ökumené is arrafelé keresi a kinyújtott kezeket. Egyedülálló a nálunk előforduló irodalmak között, hogy a Jézus-kapcsolat kialakulásához éppen egy sztarec élete adjon példát.

Ezek után, ha az olvasó kedvet kapna, hogy kezébe vegye ezt a könyvet, bizony, lehet, hogy erősen meglepődne. Ez a könyv ugyanis – képregény. Az igényes olvasók zöme szívből utálja a modern kor eme szörny-zülőttjét. Nem minden alap nélkül. Mivel a képek e műfajban leginkább sematikusak és csupán illusztrációi a történeteknek. A képregény a giccs, a modern, fogyasztásra beállított konzum-kultúra talán legtipikusabb terméke. Nagy bátorságra vall tehát, hogy valaki olyan könyvet adjon ki a kezéből, mely tartalmát tekintve a legmélyebbek és a legigényesebbek közül való, formáját tekintve pedig képregény.

Hogyan lehetséges ez? Úgy, hogy az illusztrációk nem egyszerűen a szövegre agga-toitak, nem külsődleges járulékaik annak, hanem éppen ellenkezőleg: a szöveg bensőjéről szólnak, annak képi továbbfogalmazásai, radásul gyakran szarkasztikusak, gúnyal, öngúnyal telítettek. Egyes helyeken, mikor nagyon kemény a tanítás és már szinte elvi-

2. ábra

3. ábra

selhetetlen az önvizsgálatra indítása, a mellékelt ábra humorával feloldja a bennünk keltező feszültségeket és egyben segít, hogy mosolyogva nagy levegőt vegyünk, s félretegyünk kialakulóban levő negatív önértékelésünket és tovább olvassunk. A sivatagi atyák örök-bölcs mondásai mögött kamaszos humor húzódik meg, ugyanakkor égetően fontos egzisztenciális kérdésekre válaszolnak. A fordító (*Péter Oszkár*) humorát dicsérei egy-egy apró, de csak magyarul érthető szóvicc, s még az is előfordul, hogy ezeket többféleképpen is érthetjük. És csak a legnagyobbak engedik meg maguknak, hogy kitekintsenek, kacsintva kipillantanak, magukon mosolyogva a mondanivaló mélyéből. (3. ábra)

JEGYZET

- (1) Magyarul szó szerint „örög”. Köztiszteletben koros, ortodox szerzetes.
- (2) A Jézus-ima: ortodox imahagyomány, örökös kapcsolattartás Jézussal, nevének folytonos ismételtetésével. (A megnevezés által birtokoljuk a megnevezettet. A név a megnevezett helyébe lép.) A Jézus-ima a nyugati típusú gondolkodás arisztotelészi gyökerekre visszanyúló elmélkedő ima-kultúrájában teljességgel idegen elem. Éppúgy, mint ahogyan az ortodox gondolatvilág képisége, ikonjai is azok. Ugyanezt a jelenlétet próbálja megvalósítani az ikon képi nyelven, mozdulatlanságával és dús aranyozásával. Itt legtöbbször maga a szeretetkapcsolat is megjelenik a festményeken, például Jézust édesanyjával ábrázolja. Az ikonok zavarbaejtően nem szólnak úgyszólván semmiről, de ez a semmi a keleti kultúrában a mindent, a lényegét jeleníti. Érdekes megemlíteni, hogy a Herder-kiadású, 1980-ban készült, magyar fordításban is megjelent A keresztény művészet lexikona című – egyébként alapos és pontos szerkesztésű kötetben az ikon szócikk egyáltalán nem szerepel!

Floris Gabriel: Ébreszd fel a szíved. Nyolc Boldogság Katolikus Közösség, Péllőföld-Szentkereszt, 1994. 176 p.

KUSLITS KATA

Gondolatok egy hasznos erkölcsstani kézikönyv kapcsán

*Tudom az urak nyakdíszét,
Tudom, melyik ruha mi szerzet,
Tudom, ki gazdag, ki cseléd,
Tudom, mily fátyolt kik viselnek,
Tudom a tolvaj- s kártyanyelvet,
Tudom, tortán él sok piszok,
Tudom, mely csap mily bort éreszthet,
Csak azt nem tudom, ki vagyok*

– állítja *Francois Villon* az Apró képek balladája második versszakában; s a szembeállítás csattanósan nyomatékosító utolsó sor refrénként áll mindegyik strofa meg a négyesoros ajánlás végén. Valami hasonlót a mi diákjaink is fölpanaszolhatnának: tanultak és tanulnak az iskolában földrajzot, kémiát, fizikát, történelmet, nyelvtant s még sok egyebet is, alaposan megismerik a bennünket körülvevő világot, testünk működését részletesen tárgyalja a biológia, csak épp önnön valónkkal, lelkünkkel, szellemünkkel, személyiségünkkel nem foglalkozott eddig egyetlen tantárgy sem. Jó magyartanárok ugyan egy-egy vers vagy prózai mű megbeszélésekor utat nyitottak az egyéni megnyilatkozásoknak,